

evropský
sociální
fond v ČR

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt OP VK *Debatování napříč osnovami* CZ.1.07/1.1.00/14.0104

Rozvoj funkční gramotnosti metodou debatování.

Rozvoj kompetencí, deklarovaný cíl vzdělávací reformy v ČR, se, zdá se, nedostavuje (mj. výsledky srovnávacího výzkumu PISA 2009; Souhrnné výsledky analýzy stavu rozvoje ČŽÚ – SWOT analýza, in: Strategie celoživotního učení ČR, MŠMT ČR, 2007, str. 48-49). Kompetence RVP, jako „*souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti*“¹, jsou přítomny ve vzdělávání zřejmě oblastí „klíčovou“. Stávající formy práce nevedou k zásadnímu cíli.

Bez ohledu na ne vždy nadšené hodnocení „implementace“ vzdělávací reformy do praxe samotnými učiteli se přitom ukazuje, že zájem o nové formy a metody vzdělávání, alespoň mezi některými kolegy, existuje, že papírování a Potěmkinovy vesnice všechny neotrávily. Vznikla poptávka po „nových“, „inovativních“ metodách.

Časem a zahraničními zkušenostmi osvědčenou metodou rozvoje kompetencí a prohlubování znalostí, metodou, která nabízí dosažení cílů modernizace vzdělávacího systému „(...) syntetizovat a prohlubovat komplexní vhled do zásadních kategorií života, společnosti a bytí“², je metoda debatování.

Představení této metody a jejího potenciálu ve výchovně-vzdělávací praxi je cílem projektu Asociace debatních klubů, o.s. „Debatování napříč osnovami“ (reg. č. CZ.1.07/1.1.00/14.0104).

Při realizaci projektu se na školách setkáváme se zajímavým problémem – „debata“ či „debatování“ nezřídka není pro učitele neznámý pojem. Neznámý je obsah. Respektive obsah neodpovídá tomu, co debatování skutečně je. Poptávka vyvolala nabídku, a tak se na našich školách setkáváme s celou řadou „diskusních“ a „prezentačních“ a obdobných aktivit. Nezřídka jde o upřímnou a autentickou aktivitu žáků, jindy jsou hybatelem dění neziskové či komerční subjekty. Většina těchto aktivit bohužel kompetence nerozvíjí, předpokládá, že dovednosti buď tak nějak padají shůry, nebo že jimi žáky dostatečně vybavuje škola. Nezdá se, že by jedno či druhé bylo tak úplně pravda. Množství aktivit, relativně krátká tradice debatování jako vzdělávací formy a metody v ČR a zejména nepochopení základních principů vzdělávací debaty některými jejími organizátory vedlo ke zmatení pojmů – včetně ne zcela jasného výkladu v masově přijímané Wikipedii či mylného pochopení ve wiki.rvp.

Rádi bychom tuto problematiku vysvětlili:

Co je debata

Debata, také soutěžní, akademická či předmětová debata, je svébytnou vzdělávací formou, využívanou v prostředí formálního i neformálního vzdělávání. Jako způsob uspořádání činností vedoucí k vytčenému vzdělávacímu cíli je debata vyučovací metodou. Takto chápaný význam slova

¹ Belz, Siegrist: *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení: východiska, metody, cvičení a hry*. Praha, Portál, 2001

² Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007 – 2013, str. 5 a 6

Tento projekt je spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky.

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt OP VK *Debatování napříč osnovami* CZ.1.07/1.1.00/14.0104

vychází ze zúžené definice, která soutěžní, akademickou debatu vymezuje vůči širše pojatému konceptu debaty jako ekvivalentu diskuse nebo rozhovoru a příbuzným aktivitám.

Charakteristickými rysy debaty je motivace soutěží, předpokládaný vzdělávací efekt a prostředí neformálního vzdělávání (byť je většina debatních klubů organizována při školách). V podobě „předmětových debat“ se debata využívá i jako metoda formálního vzdělávání.

Obsah je tedy nadřazen formě (na rozdíl od prezentačních / recitačních soutěží), jde o hledání cest vedoucích k pravdě, ne o konsenzus či kompromis (na rozdíl od aktivit participace mládeže), cílem je vzdělání, ne vítězství či drahé ceny pro vítěze (na rozdíl od marketingových akcí maskovaných za žákovskou soutěž), a konečně etická stránka debatování je základní normou a východiskem.

Co není debata

Z uvedeného vyplývá, že debata *není* přímým naplněním cílů veřejné promluvy (reklama, politická diskuse, soudní pře, přednes poezie), není v zásadě nástrojem participace (zájemce o participaci učí kompetencím, které k účinné participaci potřebují), není bezobsažným tlacháním či rétorickým cvičením a konečně není ani snahou o porážku oponenta. V rámci formy potom rozhodně neplatí mylná představa, že jedna strana vystupuje z pozice „ano“ a druhá z pozice „ne“. Ve skutečnosti je tomu tak, že jedna strana vystupuje z pozice „ano“ a druhá strana z pozice „vaše ano není (dobře) dokázáno, a nelze je proto přijmout“. To je zásadní rozdíl, který z diskuse hluchých, ve které si každý vede svou, činí skutečnou debatu.

Tradice vzdělávání debatou

„Debatování“ splňující uvedené znaky, tedy jako vzdělávací forma a metoda, má v novověku více než dvě stě let starou tradici - pravděpodobně prvním novověkým „debatním klubem“ byla Historická společnost Trinity College v Dublinu, založená v roce 1770. Můžeme odhadovat, že v dnešní době se debatuje ve většině zemí světa. Zejména v bývalých zemích britského impéria má debatování ve vzdělávání na středních a vysokých školách tradiční a významné místo. Nejstarší vzdělávací aktivita formou debatování v ČR - soutěž Debatní liga, byla založena v roce 1994.

Debatování „funguje“

Vzdělávání formou debatování zřejmě *má* tradici a zkušenosti. Z jednoduché - byť argumentačně nepřilíživé - úvahy, že „tolik lidí a v tolika různých prostředích by nevěnovalo tolik energie na něco, co nepřináší výsledky“ lze usoudit, že debatování má i (vzdělávací) výsledky. Tuto konstrukci podporují i vědecké studie. Nejnovější shrnutí nabídla syntéza „Debating the Evidence“³ vycházející z cca 800 článků a studií publikovaných během posledních 20 let, která, ve stručnosti, konstatovala, že „existují důkazy, že debatování⁴ funguje“. (Tzn., že „přináší pozitivní výsledky ve vzdělávání.“)

³ CfBT Education Trust: Debating the Evidence, Reading 2011, ISBN 978-1-907496-55-4

⁴ Skutečné debatování, v definici, kterou přináší tento text.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

asociace debatních klubů
České republiky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt OP VK *Debatování napříč osnovami* CZ.1.07/1.1.00/14.0104

Debatování napříč osnovami.

Projekt „Debatování napříč osnovami“ si klade za cíl rozvoj „debatování“ v definici, kterou nabízí tento text. Realizátoři se opírají o 18 let vlastních zkušeností a zkušenosti cca 50 členských zemí Mezinárodní asociace vzdělávání debatou. Rádi se o své zkušenosti podělíme a metodu, která skutečně vede k prohlubování znalostí a rozvoji dovedností představíme i na Vaší škole.

Mgr. René Brinda, pedagog, Regionální odborný garant projektu
Červen 2012